СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 291. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 14-го грудня, 1936. — VOL. XLIV. No. 291. Jersey City, N. J., Monday, December 14, 1936. THREE CENTS

ДЕРЖАВИ АМЕРИКИ ГОДЯТЬСЯ НА ОДИН ПЛЯН МИРУ

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Кордел Гол, секретар стейту Злучених Держав, подав до відома Міжамериканській Конференції для Вдержання Миру, що всі 21 держав, що беруть участь у цій конференції, вже згодилися на одну формулу миру."

Він назвав цю згоду епохальним кроком уперед та найсильнішою ґарантією миру, до якої держави дійшли. В цій формулі, мовляв, погоджено всі суперечности. Він представив єдність американських держав як приклад до наслідування для решти світу.

Остаточний текст цеі формули ще не викінчений і тому Гол ще не подав його до публичного відома. Як виходило зі слів Гола, перша частина цього пляну обговорює загрозу для миру американських републик з якогонебудь джерела; друга частина трактує про загрозу для миру американського континенту через якусь війну між американськими державами; а третя говорить про загрозу з боку якоїсь позаамериканської війни, що моглаб загрозити мирові на американськім континенті.

ПРОМИСЛОВЦІ ХОТІЛИБ ЗНОВУ „НАЙРИ".

ВАШИНГТОН. — На Раді Промислового Поступу виринули пляни, щоб свободу промислу й торговлі знов обмежити певного роду „найрою", щоб захоронити слабих підприємців.

Конференція дала право майорові Джорджові Беріові, „координаторові промислової співпраці", встановити комітет для вироблення пляну відповідного законодавства.

КРІВАВИЙ СТРАЙК.

ЧЕСТЕР (Па.). — Між страйкуючими робітниками підприємства „Сон Шипбилдинґ енд Драйдок Ко." та нестрайкуючими робітниками, що пробували зайти до фабрики на роботу, прийшло в пятницю рано до двох завзятих бійок. Чотирьох робітників ранено тяжко, а понад сотку лекще. Один робітник у юрбі вмер від удару серця.

У бійці взяли участь коло 4,000 осіб. Вживано в ній цеґол, палок, каміння, оловяних рур та слізного ґазу. Як почалася друга бійка, поліція визвала пожарних сторожів і пять пожарних машин скорою їздою почерез юрбу перервали бійку.

Страйк викликано через те, що підприємство відмовилося признати юнію.

РОЗБИТТЯ КОРАБЛЯ.

СТ. ДЖАН (Ню Бронсвик). — Норвезький вантажний корабель „Кинґз Кавнті", що їхав із збіжжям з Монтреалю до цього порту, серед мраки наґнався коло Лорнвилу, 7 миль звідсіля, на прибережні скелі. Команді корабля стало відразу ясно, що вона не тільки не зможе вратувати корабля, але що море може затопити всю залогу. Тоді моряк Ганс Ґансен привязав до себе кінець рятункової линви, кинувся з нею в бурливе й ледяно холодне море й по 15 мінутах завзятої боротьби з филями добився до берега. Туд він зачепив линву до вистаючого бовдура. При помочі цієї линви всі 36 моряків залоги дісталися на безпечне місце.

В ТЮРМІ 5 МІСЯЦІВ ЧЕРЕЗ ПОМИЛКУ.

РОЧЕСТЕР (Ню Йорк). — З тюрми в Бет звільнено паню Цецилію Лейб, що просиділа в ній 5 місяців через помилку урядових дослідників. Арештовано її як підозрілу за пускання фальшивих чеків по ріжних містах, як Бет, Бинґемтон, Найаґара Фолз, Джініва, Шамокін, Ойл Ситі й Гейзелтон. Арештовано її на основі фотоґрафії. Коли арештовану сконфронтовано з людьми, котрих вона буцімто обманула, вони запевнили поліцію, що це не та жінка, що їх обманула. Крім того, як вона була у вязниці, появилися в обігу нові фальшиві чеки того самого роду.

ДАЛЬШІ АРЕШТУВАННЯ ЗА БОМБИ.

СПРИНҐФІЛД (Ілінойс). — Федеральні аґенти арештували дальших 9 членів майнерської „проґресивної" юнії як учасників підкладання бомб під наладовані вуглям залізничі поїзди. Досі арештовано за це 31 осіб.

ПІДВИЩКИ ЗАПЛАТИ Й БОНУСИ.

ВАШИНГТОН. — З ріжних частин краю не перестають наплявати донесення про підношення робітничої заплати й надавання бонусів ріжними підприємствами.

У Ліні, Месечусетс, признала бонус 5,400 робітників „Ґенеральна Електрична Ко.". У Пуебло, Колорадо, піднесло на 10% заплату всім робітникам підприємство „Колорадо Фюел енд Айорн Корпорейшен". У Ловелі, Месечусетс, піднесло заплату підприємство „Меримек Менюфектюринґ Ко." Піднесли теж заплату летничі підприємства та багато дестилярень алькогольних напитків.

СТУДЕНТИ ПРОТИ ВІЙНИ.

В гарячій дебаті на тему участи Канади у можливій війні, студенти університету в Монтреалі двома голосами проти одного заявилися за цілковиту ізоляцію Канади на випадок війни. Відкинули вони теж і обіцяну оборону Злучених Держав, і при тій нагоді один із дебатантів вхопив зі стола національний стяг сусідньої републики та викинув його вікном надвір при оплесках і сміху частини публики, між якою був і урядник американського консуляту. Але місцевий консуль злегковажив випадок, бо стяг опісля приніс другий студент, котрий зажадав перепрощення від дебатанта.

У своїй дебаті бесідники доказували, що Канада не має голосу у британській імперіялістичній політиці, отже Велика Британія наслідком цеї політики не може числити на піддержку Канади у війні.

ВТІКАЮТЬ ПОЛЬСЬКІ КОЛЬОНІСТИ.

„Дзеннік Польскі" пише: „Дуже важні умовини, серед яких опинилися польські осадники в Східній Галичині, приносять фатальні наслідки. Щораз частіше трапляється, що вони продають землю й покидають осади. Земля переходить у чужі руки. Подаємо такий приклад: осадничу кольонію в Рикові покинули вже 40 польських родин. Решта осадників веде переговори з українцями в справі продажу своїх наділів".

ЗАМІНА МЕРЦІВ НА ЦВИНТАРІ.

У Варшаві в одній лічниці померло кількоро дітей, у тому двоє жидівських. Тіла померлих дітей привезли до трупарні жидівської лічниці, де ствердили, що з хлопців один був християнином. Заки справу вияснили, до трупарні прибуло кілька християн, які зачали домагатися видачі мерця. Справа опинилася в поліції. Виявилося, що при видачі трупів з лічниці помилково їх заміняли.

ВКУСИВ ПОЛІЦАЯ В ПАЛЕЦЬ.

У Варшаві в салі Фільгармонії відбулося велике віче, скликане анонімним комітетом, що виступав під назвою „Праца Млодих". Віче було скликане проти комунізму. Підчас віча виголосили ряд промов проти комунізму й проти жидів. По вічу були заворушення на вулицях Варшави. Ґрупа маніфестантів вибивала шиби по крамницях, головно в жидів. На вул. Мазовецькій вибили шиби в склепі з овочами Геноха Ґроса, далі в фірмі Обрембського, де жертвою впали великі шиби, вікнці в цукорні „Босфор" на Новому Світі. Здемолювали шиби в домівці „Вядомосьці Літ.", в редакції „ІКЦ" та в редакції „Пломика". В одному моменті поліцай схопив якогось авантурника, який вкусив поліцая в палець. Виявилося, що це Каз. Влосковський, ендецький молодець. Арештували ще й робітника Вороха, також члена ендецьких організацій.

УКРАЇНЕЦЬ — АСИСТЕНТОМ АКАДЕМІЇ КРАСНИХ МИСТЕЦТВ У ВАРШАВІ.

Українського мистця і графіка Петра Холодного іменували асистентом професора Академії красних мистецтв Котарбінського (малярська технольоґія).

ПЛАТЯТЬ МІЛІОНИ ЗА СВОЮ ГЛУПОТУ.

Перед одним клюбом у Монтреалі (Канада) промовляв Д. Макленан, котрий ствердив, що „поступові американці й канадійці дали за три минулі роки заробити ріжним шарлятанам за ворожбицтво коло $120,000". Він сказав, що люди 20-го століття не є свобідні від середньовічних забобонів і чарів, бо охоче платять грубі гроші за віщування „будучности", толкування „призначення" і шукання „щастя". „Ворожбити" ворожать астрольоґією, ґрафольоґією, картами, шифрами, спірітуалізмом, а навіть листками чаю у випорожнених горнятах. Звичайний несвідомий чоловік чи жінка спішить до ворожки з картами, а інтеліґентні особи до ґрафольоґів і спірітуалістів, що є такими самими шарлятанами, як і перші.

ОБРАЗИ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЦЯ НА ВИСТАВІ В РАПЕРСВІЛЛІ.

Відомий наш мистець-маляр Петро Холодний (син) виставив на виставі „Бльоку професійних артистів пластиків" у Раперсвіллі кілька своїх образів („Пані з котом", „Жіночий портрет") і рисунків. Твори Холодного стрінулися з незвичайно прихильною професійною, швайцарською критикою.

СТРОГІ КАРИ ЗА НАМОВУ КЛІЄНТІВ ДО КУПНА ПЕРЕД СКЛЕПАМИ.

В Кракові ствердили, що вуличні продавці, крамарі й купці, які мають крамниці в подвірях або на поверхах домів, зачіпають по вулицях прохожих і намовляють їх купувати. Така поведінка суперечить обовязуючим приписам. За таке грозить грошева кара до 1,000 зл., або арешт до 2 місяців, або ці обі кари.

ВИПИЛИ ПОВЕРХ ҐАЛЬОН ОТРУЙНОГО ВИНА.

Т. Олинич, літ 56, і його приятель, М. Ґриник, літ 54, оба з Вінніпеґу, померли в Загальнім Шпиталі від алькогольного затроєння. Вони випили більше як ґальон якоїсь мішанини вина, знайденої на задній вулиці. Їх взяли до шпиталю в непритомнім стані шпиталю в непритомнім стані. Так вони й померли.

СМЕРТНА КАРА ЗА ЗАЛІЗНИЧУ КАТАСТРОФУ.

В Орлі відбувся суд над винуватцями залізничої катастрофи 13. м. м. на відтинку Думчино—Острада, де зударилися два вантажні потяги, причому розбилося чотирнацять ваґонів. Матеріяльні втрати обчислюють на 138,000 руб. Машиніста Депещкина засуджено на розстріл, а головного кондуктора, Єфішова, на 6 літ вязниці.

ОБМАНЦІ „НА КОВЕРТУ".

По введенню девізових приписів американський горожанин Із. Сакс, який прибув з Америки й привіз із собою 16,000 долярів, прийшов до Польського Банку в Варшаві, щоб дістати дозвіл вивезти гроші назад до Америки. Тут він стрінув якихось панків, які в обманний спосіб забрали йому 16,000 долярів, а дали йому за них коверту з витинками з часописів. Незабаром обманців схопили, а тепер поставили перед суд. Американець не станув до розправи, бо тимчасом вернувся до Америки. Гроші пропали. Суд засудив Іцка Сєматицького й Мордка Злотопюра по два роки вязниці.

ЗАВОРУШЕННЯ НА ВУЛИЦЯХ ВИЛЬНА.

Переговори між ректором Яковицьким і студентами, що замкнулись в Академічнім Домі, розбились. Студенти не признають ніяких компромісів. У звязку з окупаційним страйком студентів і розбиттям переговорів у неділю (22. листопаду ц. р.) прийшло знову до вуличних заворушень. Перед Академічним Домом зібралась товпа жінок (переважно матері студентів) і вуличного шумовиння, які почали демонструвати. Поліція намагалася перешкодити демонстраціям, одначе це їй не вдалося. Товпа обкинула поліцію камінням і пішла походом до центру міста, бючи по дорозі вікна у жидівських і деяких польських склепах. В часі заворушень умер на удар серця 69-літній фельчер Хаїм Брук. Щойно пополудні поліція розігнала товпу і привернула лад. Арештовано кількадесять осіб. Перед вечором знову вибили шиби в кількох жидівських склепах.

ВТОПИЛАСЯ З НУЖДИ.

До Делятина прибула з Коломиї вдова Г. Таґерова й замешкала в своєї сестри В. Корморнікової. В ночи, коли всі домашні спали, Таґерова покинула мешкання своєї сестри й пішла над Прут та кинулася до води, щоб згинути. На другий день знайшли її тлінні останки кільканацять кільометрів під Добротвором. Причиною самогубства 58-літньої жінки був розстрій нервів з приводу матеріяльних умовин.

КІНЬ НА СЦЕНІ.

В деяких сценічних творах мусить виступати на сцені перед публикою звіря. Перший раз на театральних дошках появився кінь у 1650-му році. Це трапилося в Парижі підчас вистави опери Корнейя „Андромеда". Расовий кінь зображав Пеґаса й тому йому прикріпили на шиї ще два крила. Штука здобула завдяки чотирьоногому акторові величезний успіх. Товпи нарижан наповнювали щоденно салю вщерть.

ТЕАТР БЕЗ ПУБЛИКИ.

До Бучача приїхав польський ревійовий театр Трильського. Перша ревія „Сміймося" відбулася при малій фреквенції публики. Другий виступ відкликали, бо публики вже зовсім не було.

КІНЕЦЬ КОРОЛІВСЬКОЇ ДРАМИ

ЛОНДОН. — Принц Едвард, бувший король Британської Імперії виголосив у пятницю через радіо прощальну промову, яку передали радіові стації по цілому світі. У цій промові бувший король оправдувався, чому він уступив. Але, говорив він, без жінки, яку він кохає, він не міг би як слід виконувати своїх обовязків. Він закликав усіх до льояльности супроти нового короля, та закінчив своє прощальне слово традиційним анґлійським окликом „Хай Бог хоронить короля!" Того самого дня він подався до пристані в Портсмут, звідки виїхав на континент. До якого саме місця на континенті він прямує, покищо не відомо.

АНҐЛІЙСЬКА СУСПІЛЬНІСТЬ ТЕПЛО ПРОЩАЛА КОРОЛЯ.

ЛАНДОН. — Анґлійська суспільність, і то навіть ті круги, що гостро виступали проти намірів короля женитися з панею Симпсон, тепло попрощали свого бувшого монарха й сказали, що коли справді він не почувався на силах серед даних відносин виконувати свої королівські обовязки, то він поступив мужньо, зрезиґнувавши з трону. Тепло попрощала його ціла анґлійська преса. Британська радіова стація подала відчит для дітей, у якому в приступній формі вияснює дітям цілу королівську драму. Найголовнішою причиною уступлення короля, говорилося у цьому відчиті, було це, що король хотів женитися з панею Сипмсон, якої два попередні мужі ще живуть. В обличчі опінії міліонів британців це була дуже серіозна справа. Король справді не хотів робити її королевою, але відповідно до конституції вона мусіла стати королевою, якщоб король з нею оженився. Але, потішав доклачик, хоч анґлійці втратили короля, то лишилася корона, яка є важніша від особи, що її носить. Через цю драму Британська Імперія безперечно потерпіла, але це можна направити, коли всі станути твердо біля нового короля.

В РУМУНІЇ ЗАВЕЛИ ЦЕНЗУРУ ПРО ПОДІЇ В ЛОНДОНІ.

БУКАРЕШТ.—Під натиском румунського короля Карла в Румунії заведено гостру цензуру про аферу анґлійського короля з панею Симпсон. Румунський король боявся, що це нагадує румунському народові про його любовну аферу з панею Люпеску. Король Карло знав, що Едвард радще уступить з престолу, ніж буде калічити моральну опінію свого народу. Королеві Карлові тяжче буде на таке рішитись.

РУМУНІЯ НА ПРИЯТЕЛЬСЬКІЙ СТОПІ З СССР.

БУКАРЕШТ. — Міністер закордонних справ Антонеску заявив у парляменті, що слухи, начеб між Румунією і Советами прийшло до напруження, неправдиві. Навпаки, відносини між СССР і Румунією є дуже дружні, як також є дружні відносини між Чехословакією і Югославією. Антонеску піддержував становище Літвінова в Лізі Націй, що ревізія мирових договорів є виключена.

МОРАЛЬНИЙ ПОЛИЧНИК.

БУКАРЕШТ. — Румунська преса повідомляє про пригоду, яка скоїлась недавно на принятті у міністра закордонних справ в Букарешті. Советський посол Островський приступив до німецького посла Фабріціюса й простягнув до нього руку, щоби привитатись. Одначе Фабріціюс відмовився подати йому руку, причому сказав: „Вбивникові моїх братів руки не подаю". Цей випадок викликав велику сензацію.

ОКУПАЦІЙНИЙ СТРАЙК ГУЦУЛІВ.

ЛЬВІВ. — До будови мосту у Ворохті, що мав лучити гостинець з інтернатом жіночої ґімназії зі Станиславова, заанґажувала „ґміна" 7 теслів гуцулів. Коли вони закінчили роботу і зголосилися до війта Ворохти, пенсіонованого майора Ґурбеля, по гроші за працю, війт відмовив їм виплати, кажучи, що комісія мусить наперед перебрати міст. Тоді гуцули заявили, що не покинуть кімнати війта, поки не одержать належних їм грошей. Після цього вони розстелили собі на підлозі солому і коци та поклалися на землю. Інтервенція поліції не дала успіху. Війт звернувся до староства у Надвірній і воно доручило негайно виплатити гуцулам гроші, а міст перебрати ґмінній комісії.

В СОВЄТАХ НЕМА ХІРУРҐІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ.

КИЇВ. — Проф. Бурденко стверджує в „Правді", що советські хірурґічні інструменти погані під кождим оглядом щодо якости й виконання. Зуживаються дуже швидко, тупляться і не надаються до гострення. Особливо тандитні є інструменти, вживані до операції костей, бо ломляться і щербляться, що дуже небезпечне при операції черепа. Голки до зшивання гнуться і часто ломляться. Ще гірше представляється справа зі складною електричною апаратурою, вживаною при новочасній хірурґії.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА СУСПІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Хоча закон про суспільне забезпечення вже ввійшов у життя, боротьба за нього, чи проти нього, не переривається. У Вашинґтоні вже пущено в рух урядову машину, що має на цілі скатальоґувати 26 міліонів аплікаций за пенсії на старі роки, а тимчасом по краю ще не втихли заходи, що мають на цілі цей закон зовсім повалити й не не допустити до веедення його в життя.

Найчесніше з усіх противників цього закону поступають іще ті фабриканти, що заявили виразно, що вони не будуть закону виконувати, бо вважають його незгідним з конституцією, що пішли за нього в суд, щоб добитися признання цього закону незгідним з конституцією й необовязуючим. За якийсь час ці підприємці та заняті в них робітники дістануть судове рішення й будуть обовязані поступити відповідно до нього.

Хоч і тут можливе таке, що на таку тактику могли пуститится фабриканти, що не вірять у неконституційність закону про забезпечення, а процесу вживають просто як заборола проти немилого їм законодавства, їх поступок є бодай з формального боку законний. Він відбивається сильно від поступку тих фабрикантів, що пускають серед робітників фальшиві блянкети пенсії суспільного забезпечення. На таких фальшованих блянкетах фабриканти помістили преріжні питання, яких уряд не ставить, а які мусять викликати обурення робітників, котрим кажуть такі блянкети виповняти. Наприклад, на блянкетах, які пустили в рух деякі нюйорські фабриканти, появилися питання, до якої церкви робітник належить та чи належить до юнії — отже питання, яких уряд не питає. Отже цього роду блянкети є зовсім безправні, а їх поширювання обчислене на те, що робітники, діставши такі блянкети, стануть протестувати проти цілого закону.

Не можна ставити нарівні з цього роду шахрайськими заходами критики, яку підносять проти закону про суспільне забезпечення ріжні відповідальні люди, що стоять щиро за таке забезпечення. Наприклад, декотрі критики кажуть, що закон зовсім безпотрібно робить пенсію на старі роки залежною від висоти зарібку й довжини плачення. Вони кажуть, що краще було би признати всякому робітникові по осягненню 65-го року життя одномірну для всіх пенсію. Цього роду критика, як бачимо, не звертається проти самої основи закону про суспільне забезпечення. Вона хоче такого забезпечення, але хоче поправлення обовязуючого тепер закону. Цього роду критика є позитивна, конструктивна, будуюча, бо вона на місце даного закону заводить інший, кращий. Заходи фабрикантів зміряють не до поправи закону, а до його повного скасування, причому фабриканти, що розпускають серед робітників фальшиві блянкети, пробують шахрайством заставити робітників валити закон, що, не зважаючи на деякі недостачі, є для робітників корисним.

ПОЛЬСЬКА МОЛОДЬ, ЖИДИ І „БАТЬКИ НАРОДУ"

По цілій Польщі ідуть тепер протижидівські маніфестації, особливо в університетах. Доходить до викинення жидівських студентів, до примусового їх сидження в окремих лавках (університетське ґетто), до бійок, нераз крівавих.

Не входжу тут у цей спір. На мою думку, це не є добрі й розумні способи, яких уживає польська молодь у боротьбі з жидами. Та це її річ, не наша. Натомісць обходить нас інша справа. А саме: як поставилося до цих молодечих „вибриків" старше польське громадянство.

Беру приклад з віленського університету. Отже преса доносить, що до Дому Академіцького в Вільні, де голодували студенти, зявився віленський ксьондз - арцибіскуп Яблжиковський разом з бувшим ректором кс. . проф. Фальковським, проф. Дзєвульським, проф. Станевічем, проф. Ґурським і кс. деканом Свірським, причім „високі представники церкви і науки — як пише преса — запевнили молодь, що всі її домагання, а зокрема домагання окремих місць для жидів у салях викладових, будуть дотримані і сповнені". Молодь у тій хвилнії перервала голодівку... Гурмою вийшла з Дому Академіцького й удалася до костела св. Яна, де вислухала Службу Божу й отримала благословенство від архиепископа...

Дальше, в дні, коли у Вільні шаліли протижидівські студентські маніфестації, орґанізувався похід, влаштований Ліґою Морською і Кольоніяльною, для задемонстрування, що „суспільність віленська (польська) солідаризується з студентами. Студентів відвідав також ґен. Желіґовський (що свого часу, на приказ Пілсудського, заняв Вільно), виражаючи свої симпатії для молоді".

Але і це ще не все. Відбулося велике зібрання родичів студентів, яке по довшій дискусії, післало делеґацію до міністра освіти і премієра-міністра з меморіялом. В тім меморіялі родичі беруть в оборону „дітей", наводять приклад, що і в сенаті і в соймі жиди сидять окремо і ніхто в тім нічого злого не бачить; що — „не можна дивуватися, що молодь хопилася такого радикального способу" — голодівки, і що треба конфлікт полагодити в тім сенсі, як того жадає молодь...

Навели ми те все не на те, щоби займати те чи інше становище. А для чогось іншого. Правда, були і в нас славні моменти боротьби за львівський університет перед війною, коли і старше громадянство брало сторону „дітей". Але... бували і такі моменти, коли деякі виступи нашої молоді — „батьки" таврували як виступи „хуліґанські", від них відхрещувалися і відгороджувалися...

Чи не в цім, м. і. лежить і сила поляків у Галичині, що, не зважаючи на всі свої сварки, на поділ на ріжні партії, на взаємну гризню — в деяких справах (м. і. в справі жидівській і українській) — ціле польське громадянство виступає як одна цілість. А по стороні юнаків „хуліґанів" виступає — і клер, і професори, і батьки...

Чи не лежить в цій солідарности польського громадянства причина, що воно не знає в такій гострій формі, як ми — квестії ворогування між молоддю і „батьками"?

Ось справа, над якою треба би подумати. Частина нашої кревої преси, від ряду літ, веде пресову пропаґанду проти молоді, як елементу нездарного до позитивної праці, як до елементу безбожницького, як до неуків, навіть як до „хуліґанів"...

Чи не дивно, що молодь зачинає відвертатися від таких „батьків"? І чи не дивно, що наше гроадянство — як цілість — терпить під наступом іншої суспільности, де батьки мають більше зрозуміння до починань молоді, а молодь — внаслідок цього більше пошанівку до „батьків"?

НОВИЙ „ВІДЬОМСЬКИЙ ПРОЦЕС"

Так хтось недавно назвав був процес над Зіновієвим, Каменевом і ін., де підсудні самі себе називали найгіршими словами, були до себе суворіші, ніж сам прокуратор, бо вимагали для себе кари смерти. В добі святої інквізиції, коли суджено нещасливих жінок „чарівниць", обжаловані теж „щиро признавалися", що зналися з „нечистою силою" і що своїми „чарами" шкодили людям.

Процес Зіновієва та інших „троцькістів" не був останній у СССР. Комуністична інквізиція **не може** жити без відьомських процесів. Чому? Наведемо деякі факти.

В далекім кузнецькім басені на Сибірі, де большевицька влада розбудовує вугільний промисл, відбувся недавно процес проти „шкідників-троцькістів" що, мовляв, мали завдання руйнувати господарські успіхи СССР. В чім було це шкідництво? Присланий із Москви прокуратор і судді знайшли як безперечний факт, що „троцькістівські диверсанти дістали доручення зосередити увагу на основних ділянках — на вугільнім, металевім і хемічнім промислі і руйнувати підприємства та ослаблювати здатність країни до оборони". („Правда", 22. листопаду 1936 р.).

Хто ті „троцькісти", що їх засудила на смерть советська юстиція в Новосибірську? Імена — Носков, Куров, Шубін, Пешехонов, Андреєв — нічого не говорять. Це — службовці та інжиніри в копальні Кемерово. Між ним й троє людей з українським назвищем — Лященко, Коваленко, Леоненко. Люди нічим невідомі. Але цих нещасних, Богу духа винних людей московський трибунал вибрав на те, щоб через них „доказати" звязок Троцького з німецьким фашизмом і щоб перекласти відповідальність за непорядки в сибірських копальнях на „зверхнього" та „внутрішнього" ворога. Зверхній ворог — це фашистівська Німеччина, що грозить советській державі; внутрішній ворог — це троцькістівська опозиція в компартії. Зробити цих ворогів союзниками і спільниками — дуже легко: адже ж підсудні самі, „добровільно признаються"! На всі запити прокуратора і суддів вони відповідають понуро, одноманітно: „так",, „цілком правильно" і т. п. Ці дрібні службовці на край світа відсуненої глухої копальні знають усе: наприклад, що в Берліні року 1935 відбулася нарада „троцькістів" — Пятакова, Смірнова (в серпні розстріляний) і Седова (син Троцького), і що ця нарада ухвалила почати терористичну діяльність проти Сталіна та його найближчих співробітників.

Вони теж „знають", що „Троцький сам користується допомогою певних органів фашистівської Німеччини". Словом, дурніших обвинувачень— тяжко вигадати. Бо вже колиб повірити, що Троцький із своїми прихильниками дійсно почав робити саботажі проти „соціялістичного будівництва", то виникає питання: чому троцькісти вибрали собі поле для шкідництва аж на Сибірі? Чи не лекше булоб робити саботаж у самій Москві?

Новосибірський процес „троцькістів" виявляє, проти волі самих суддів і прокураторів, обставини, що спонукали Сталіна до таких інквізиційних метод. Советська бюрократія, за наказом, мусить тиснути робітників на підприємствах державної советської промисловости. Адже ж капітал — приватний чи державний — потребує зисків. У копальні Кемерево, як пише „Правда", робітники домагалися, щоб на місці праці були поставлені смоки на витягання вибухових ґазів. Інжиніри відповідали робітникам: „Брешете, ґазу нема! Лінюхи ви, не хочете працювати, руйнуєте роботу! Мотори поставимо тоді , як забагатіє советська влада" („Правда", 22. листопаду). Ясна річ: адміністрація копальні діяла так, як наказує Москва; вона вела „господарський розрахунок" і „режім економії". Але в копальні сталося нещастя: 23. вересня 1936 р. стався вибух ґазів, було 10 убитих і 14 ранених. Серед робітництва велике обурення проти влади. Сталін використовує цю траґедію. Він „пришиває" цю справу „троцькістам", що, мовляв, довели до вибуху, щоб „цим викликати невдоволення робітників і підірвати їхне довіря до советської влади". („Правда", 23. XI.).

Суд „скорий і немилостивий" виявив „винуватців". Людей винних хіба тим тільки, що пильно виконували накази Москви, засуджено на смерть.

„Присуд остаточний і не підлягає апеляції", пише „Правда". Але між засудженими був німецький громадянин Штіклінґ. На вимогу з Берліну Москва Штіклінґа не розстріляла, як інших, хоч йому ніби „доказано" на суді шпигунство і саботаж. Це помилування є новий доказ, що ввесь процес є шитий білими нитками. Бо колиб Москва мала **дійсні докази** вини Штіклінґа, то ніякі загрози й вимоги зза кордону не помоглиб.

М. М.

ЯК НАМ ДИВИТИСЯ НА ЛЕМКІВСЬКИЙ РУХ В АМЕРИЦІ

I.

Акція матеріяльної допомоги Лемківщині й орґанізування в тій цілі лемківської іміґрації в Америці в окрему лемківсько-українську „Орґанізацію Оборони Лемківщини" стрінулася назагал з признанням та поміччю з боку українського громадянства та установ.

Відносно самої допомоги Лемківщині, здається, не може бути двох думок. Кожний погоджується вповні з тим, що Лемківщина була занедбана до цього часу й знаходиться тепер в скрутному положенні, та готова пропасти для нашого народу, якщо не поспішиться їй з допомогою. Зате доводиться доволі часто стрічатись з запитами, а то й закидами, з боку деяких українських громадян в справі самої форми орґанізування „допомоги. Іде саме про це: чи не вистарчилоб перевести одноразову широку акцію допомоги Лемківщині, в якій взалиб участь усі українські установи та громадяни, чи треба аж конечно творити в тій цілі окрему лемківську орґанізацію?

Безперечно, перша думка є в великій мірі раціональною та булаб може найбільше правильною і найлекшою розвязкою справи, колиб можна було здійснити її на ширшу скалю. Така думка й була спершу в ініціяторів (Товариство „Просвіта") акції допомоги Лемківщині, а саме перевести цю акцію як одноразову але більшу, надаючи їй загально український характер. Та річ у тому, що цей плян завів. Українські установи, товариства та громадяни є перетяжені всякою працею, і мали повне моральне право сказати, щоб акцією допомоги Лемківщині занялась в першу чергу лемківська іміґрація. Самаж лемківська іміґрація є в подавляючій більшости мало свідома та зорґанізована, а притім переживає тепер загально американську матеріяльну крізу, і тому не могла дати негайної більшої допомоги. Супроти цього **являлось конечним існування окремої Орґанізації Оборони Лемківщини в Америці, якаб приносила, хоч маленьку, але сталу допомогу Лемківщині.**

Притім треба нам памятати, що ця орґанізація має **друге дуже важне завдання, а саме: повести культурньо-освітню та освідомлюючу працю між лемківською іміґрацією тут на місці, якої брак давався дуже відчувати до цього часу.**

Ми не можемо забувати, що лемківська іміґрація становить одну третину загальної української іміґрації в Америці, бо начислює 250 тисяч людей, і моглаб відограти велику ролю в українськім житті, колиб була вся свідома й зорґанізована. На жаль, так воно не є. Тільки небагато працюють для української справи, тоді, коли лемківський загал, а принайменше подавляюча його більшість, стоїть осторонь від українського життя, а то й шкодить йому.

Чому так? Чи лемки може справді не належать до українського народу, як ще дехто старається нам доказати? Або може вони справді вже такі злі з природи, що годі щонебудь вдіяти з ними? Ні, цілком певно ні одно, ні друге! Річ у підході до лемківських справ.

Ніде правди діти, що лемківська вітка відстала досить далеко від решти українського народу, — спізнилась в процесі національного пробудження. В той час, коли український загал вийшов вже на широкий шлях національної свідомости, лемківська вітка ставляла щойно перші кроки. Її нещастям є незвичайна консервативність і свого роду повільність. Однак з ними треба нам конечно числитись і пристосовуватись до обставин, бо кожне невідповідне потягнення загирює майже безповоротно справу.

Між скорим поступом національної свідомости українського загалу і повільним ходом лемківської вітки витворювався дисонанс. Самозрозумілою річчю є, що годі достосувати великий загал до маленької меншости, але хіба можна пристосувати до цеї меншости виімкове трактування, тримаючись засади, що **краще є здобувати щось певно хоч поволи, як зовсім стратити його. Середники, коли мають осягнути свою ціль, мусять бути примінені до обставин!**

Та так воно не було. Міст, який лучив лемківську вітку з матернім українським пнем, почав завалюватися на середині: український загал ішов скоро вперед, а лемківська частина не могла догонити його й повстала прірва. Частина лемків, що вже була при тім кінці моста, ближче до нас, ввійшла беззастережно в українське життя; натомісць ті, що стояли над самою пропастю, на середині мосту, і ті, що стояли при другім кінці мосту, подалися в москвофільський або комуністичний табор. Подалися тим скорше, що потворились для них ріжні лемківсько-кацапські та лемківсько-большевицькі орґанізації, які своєю туманною демаґоґією притягали їх до себе. Треба притім знати, що підхід цих орґанізацій до лемків був дуже штудерний та хитрий. Вони використовували спершу питому лемківську амбіцію та їх сентимент до сво-

(Докінчення на сторонї 3-тій).

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(77)

(Оо, Володько вміє і вчене слово відпустити). Подивіться: де на Україні великі фабрики чи заводи? Де „оружейний завод"? В Тулі, в Іжевську. Де обробляють українське залізо? У Москві, Петрограді, бо на Україні, бачте, небезпечно. З неї тільки хліб та хліб помпують, всі заграниці, всі чужі держави кормлять та московську казну поповняють.

Володька слухають, мов старого. Раз він і за українське залізо. знає, то чого ще треба. Навіть Сергій нічого ліпшого не втне. Тільки Сергій „сам був, сам бачив", а Володько? Хіба з книжок. А книжка хіба що? Бог? І книжка бреше.

Та Володько не думає піддаватися без бою. Вірять йому, не вірять — все одно. Слово-по-слову, ступ за ступом, в гущу, в незнання, в несвідомість! Вперед, Володьку! Сергій пригадує про „залізяку на пузяку, геп!" Це, мовляв, „мова" зі „самопер попер до мордописні".

Регіт. Володько горячиться. Він чує в цьому щось жорстоко дике, але йому бракує витревалости, такту переслухати, стати понад це, злегковажити несвідомість тих близьких і дорогих людей. Володько вибухає, мов динаміт. Він хотів би побити того матроза, але не чує досить сили, тікає у другу темну кімнату і там під бугаєм на тапчані реве придиушеним ревом люти, болю і жалю. Тут уперше відчуває Володько траґедію світу, з котрого він походить, але який він любить і в який вірить. Тато, дядько, Сергій і безліч Сергіїв. Всі вони яскраві, виразні, здорові постаті, справжні герої праці і якісь самі не свої. Хтось сидить у їх душах і говорить їх власними устами хулу і зневагу на самих себе. Хто? Хто ти, бісе, що сидиш у душах моїх батьків, дідів?...

І Володько починає гарячково шукати відповіди на пекучі питання. Починає від себе і того вогнища, коло котрого завязалось і розрослось його життя. Починає згадувати кожний виразніший мент свого короткого життєвого шляху, починаючи від того цвіркуна в печі, що навів його і батька на розмову про Росію і рускість... Так. Вони були рускі... „Не такі рускі... Не кацапи... Ні. Не настоящі... А хахли, люди, простий народ"... Але українці? Ні. Українцями вони ніколи не були, тому яка жура, що честь і шана того імени топчеться. Але як тільки їх свідомість приняла цю нову назву, коли відчули її близькість, вони зненацька оберталися „до фронту" іншою, незнаною, новою стороною і на обличчю їх родились: самоповага, гострота зору в майбутнє, гордість того, що належать вони до цього обновленого, воскреслого з небуття народу.

Це Володько перший зі свого оточення пішов незнаною дорогою самопізнання. І переболівши перші прикрості, він навіть не гнівається на своїх батьків. Він іде далеко наперед і, витерши дурну сльозу образи, гукає веселим дзвінким голосом таату! дядьку Сергію! Сюди! Не бійтесь. Тут обіцяна земля! Тут сонце і виноград!

Ну, й чого я сварюся? — думає Володько. Так ніби мені не ясно, як два рази два, що перемога за мною. Терпіння! Праця! На цьому ось Запоріжжу родились, росли, діставали імена та прізвища безліч цікавих, дужих людей. Вони геть чисто такі, як треба їм бути, тільки на очах полуда. Зірвати! Мова, старі хати, призьби. Солома міняється залізом. Поволі, крок за кроком. Не можна дико обертати думок. Розум треба тримати при собі, як вірного слугу свого гарячого почуття. Бо все те, і хати і призьби і мова, творить цілість одну, велику, нерозривну з тим, що було, з тим, що є, і з тим, що буде.

І чого ці слова пруться навипередки? Хай пруться. З них буде діло. Велике буде діло. Прийдуть люди колись, дивуватимуться, що були великі майстри, які творили такий величний, такий хороший твір у вогні найбільшої з пожеж...

———o———

Разом із хуртовиною пруть у безвість дні. Нема часу на довгі думи. Бризкає у вікно ледовий дощ. Мов божевільний, шарпається перед вікном горіх і шкряботить пазуринням по огольоденій блясі стрісі. На повіки нижуться голочки інию, ломляться, падають на червоні гарячі щоки і стають перлистими краплинами.

Ще вчора, сидячи самітно в темноті, Володько кулився від прикрих розмов. Сьогодні знов радісний і повний надій, женеться з Петром до школи.

Там остаточно „українізація". Читанки Курила, прикметники, дієслова. Зникли глаголи й „прилагатільние". Все піддається,, бо йде Україна, так, як повінь, як буревій. Нема перепон її шаленому маршеві. Один Ферапонт Яковлевич — камяна душа, „так сказать" малорос, чіпляється за кожний центиметер своєї глупоти. Кляси, коридори, дроворуби, кухарка Грущиха і навіть еее — Михайло Петрович „велікій прікметнік" — всі проти нього.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЛЕКЦІЯ.

Між-американська Конференція для держання Миру зібралася в Буенос Айресі, в Арґентині, щоби придумати засоби для збереження миру.

Чи придумає вона ці засоби, чи не придумає, покаже аж бучучність.

Та хочби навіть не придумала, певні добрі наслідки буде мати. Наприклад, навчить людей дещо з ґеоґрафії.

БУЕНОС АЙРЕС.

Конференція зібралася в місті Буенос Айрес, столиці Арґентини.

Буенос Айрес значить стільки, що: добрі вітри. Отже це імя є в числі множнім, як Броди, Поморяни, Мостиска, Монастириска, Помонята, Лубні.

Виходилоб, що треба би казати: в Буенос Айресах. Та, чуючи це слово й, як звичайно, не знаючи еспанської мови, ми вважаємо це слово за одиничне й кажемо: в Буенос Айресі.

АМЕРИКИ.

В американських ґазетах тепер можна часто стрінути слово „Америки". Отже є кілька Америк.

Та які?

З Европи дивлячися, є властиво одна Америка. Один американський континент.

Та цей американський континент розділюють або на дві части: північна Америка й полуднева Америка, або на три части: північна Америка, центральна (середня) Америка й полуднева Америка.

ТРИ КУЛЬТУРИ.

Коли взяти під увагу культури й мови країв Америки, то Америку можна би теж розділити на кілька частин.

Найдалі на півночі є два краї: Канада й Злучені Державі Північної Америки, що мають переважно анґльо-саксонську культуру та анґлійську мову. На полудне від Злучених Держав розтягаються краї, що мають еспанську культуру. Лише одна Бразилія (Злучені Деражави Південної Америки) мають портуґальську мову й портуґальську культуру. Через те, що еспанська культура не ріжниться багато від портуґальської, деколи збирають разом цю портуґальську й еспанську Америку і говорять про „латинську Америку", в відріжненню від „анґлійської" або „анґльо-саксонської" Америки.

ТУБИЛЬЦІ.

При таких поділах Америки мусить кинутися в очі факт, що тут властиво не береться під увагу первісних мешканців Америки, себто червоно-шкірих індіян.

З цього можна вносити, що їх зовсім уже нема. У північній Америці ще нині начисляють 23 мовні ґрупи індіянів, у середній Америці 30, а в південній 83. У Злучених Державах є їх коло 300,000 душ, а в Канаді понад 100,000. В „латинській" Америці значна частина населення це мішанці індіян з білими або чисто-крові індіяни.

Всеж таки не тубильців береться під увагу.

ЗАВОЙОВНИКИ.

Завоювання Америки білими зайдами почалося відкриттям Америки Христофором Колюмбом під кінець 15-го віку. Відкриття Америки Ериксоном коло 1000-го року не мало ніякого значіння для завоювання Америки білими.

Колюмб, що був італієць по національности, але на еспанській службі, привіз з Америки з собою чутки про великі скарби золота й це замануло до Америки наперед еспанців, а потім інші народи: портуґальців, італійців, голяндців, анґлійців, скандинавців і інших. Кожний нарід пішов рабувати нововідкриті краї.

ЗАВОЮВАННЯ ЗАВОЙОВНИКІВ.

Коли подивитися на карту Америки з 17-го століття, можемо побачити, як інакше виглядали колись посілости держав в Америці.

Колись, наприклад, Анґлія мала більші посілости, бо здовж берега Атлянтику, де нині є східні стейти Злучених Держав, колись були анґлійські кольонії. Далі на заході були французькі кольонії. На полудне еспанські. Нині велику частину цих посілостей займають самостійні Злучені Державі.

Втратили свої величезні посілости: Анґлія, Франція й Еспанія; за власників менших уже й не казати.

АНҐЛІЙСЬКІ ВТРАТИ.

Перший удар цього завоювання Америки европейськими державами завдало повстання анґлійських кольоній проти Анґлії, що стояло під проводом ґенерала Джорджа Вашинґтона.

Це повстання відорвало по кількох роках війни від анґлійської корони 13 анґлійських кольоній та створило з них Злучені Держави. Ці основні 13 кольоній потім кольонізували, завойовували й докуповували дальші краї, поки не створили величезної держави, що нині обіймає 48 країв (стейтів) та великі заморські посілости.

ІМПЕРІЯ В КОТРІЙ СОНЦЕ НЕ ЗАХОДИЛО.

Та найбільші втрати в американських посілостях понесла Еспанія.

Вона мала колись імперію, про котру говорили, — як нині говорять про британську, — що в ній ніколи сонце не заходило.

Мексико, Ґватемаля, Ель Сальвадор, Гондурас, Нікараґва, Коста Ріка, Санто Домінґо, Панама, Венесуеля, Кольомбія, Еквадор, Перу, Болівія, Арґентина, Чіле, Параґвай, Ураґвай, — всі вони були колись посілостями Еспанії. Вони відорвалися назагал на переломі віків 18-го й 19-го.

Першою кольонією, що відорвалася від Еспанії, була Венесуеля; вона пішла війною проти матерньої Еспанії в 1811-тім році. Параґвай проголосив свою незалежність від Еспанії в 1811-тім році.

Арґентина проголосила свою незалежність від Еспанії в 1816-тім році. Чіле скинуло еспанське ярмо в війні від 1810-го до 1818-го року. Уруґвай у 1825-тім році.

Нині з цих еспанських посілостей в Америці лишилась еспанська мова й еспанська культура. Навіть і це сильно занечищені через домішку мови й культури місцевих індіян.

ЩО ЗИСКАВ МАТЕРНИЙ КРАЙ.

Історики замітили велику ріжницю між наслідками кольонізації Анґлією й Еспанією. Край анґльо-саксонської культури хочкуди вище розвинені, ніж край еспанської культури.

Історики пробували розчовпати причини цеї ріжниці. Нині вони схиляються до думки, що анґльо-саксони мали тому кращий успіх у своїй кольонізації, ніж еспанці, бо з Анґлії пішли в Америку селяни й ремісники, а з Еспанії переважно жовніри-авантурники. Селяни й ремісники йшли на постійне поселення, а жовніри авантурники йшли грабувати й вертатись домів на розпусту:

СЕЛЯНИ Й ЖОВНІРИ.

Як від Анґлії відорвалися анґлійські кольоністи, селяни й ремісники під проводом нечисленної інтеліґенції стали працювати над розвоем краю.

Як від Еспанії відірвалися еспанські кольонії, жовніри-авантурники забралися назад до Еспанії, лишаючи край на рівні, мало що вищім від рівня первісної індійської культури, на котрім вони застали були американських індіян при своїм приході до Америки.

Як Анґлія втратила свої американські кольонії поза Канадою, це не відбилося поважно на Анґлії: до неї вернулася з кольоній тільки горсточка урядовців. Коли Еспанія втратила свою імперію, до Еспанії звалилася маса авантурників-жовнірів. Утративши нагоду легкого зарібку, ці жовніри зажадала від Еспанії удержання. В Еспанії з часом повстала як осібна каста армія, яка не пережилася ще й до нині, яка й тепер бореться за упривілейоване становище в державі.

(Докінчення зі стор. 2-гої).

ЯК НАМ ДИВИТИСЯ НА ЛЕМКІВСЬКИЙ РУХ В АМЕРИЦІ.

його найближчого, мовляв, „і ми лемки можемо штоси потрафити та показати другим", а потім, скаптувавши їх у той спосіб, вели їх до „матушки Росії" або до совєтського Союзу. Робота вдалась їм легко, бо не мали на своїй дорозі жадної освідомляючої акції.

Втрати, які ми понесли між лемками, є дуже великі; однак це не значить іще, що вже не можна збудувати нового мосту, який міг би злучити лемківську вітку з великою Українською Родиною. **Цим мостом має бути саме Орґанізація Оборони Лемківщини!** Загальні українські орґанізації відштовхували від себе упереджених до українства лемків, **але лемківсько-українська орґанізація, при відповіднім вкладі праці та відповіднім підході, може й мусить бути тим мостом, що злучить з бігом часу лемківську вітку з материком! Це є одним з найголовніших завдань окремої лемківсько-української орґанізації, яке вповні оправдує її існування!**

Михайло Дудра,
відпоручник „Просвіти".

ВІДГУКИ СВІТОВОЇ ВІЙНИ У СПОМИНАХ ПОЛІТИКІВ

Мир України з центральними державами. — Чорне море як чинник світової війни.

I.

На книгарських полицях Парижа появилася недавно „Історія великої війни", пера Анрі Біду (Henri Bidou: "Histoire de la Grande Guerre" — вид. Gallimard), де окремий розділ присвячений мирові в Берестi Литовському. Тон твору спокійний і наскрізь інформативний.

Розказуючи в уступі про мирові переговори в Берестi, про першу зустріч відпоручників большевії з делеґацією Німеччини та Австро-Угорщини, автор пише ось так: „Чергове засідання було назначене на день 29. січня. Нова держава домагалася участи в нарадах. Була це Україна, створена з колишніх областей Малої Росії з Києвом, як столицею. Українська національність має свою окрему історію, фолькльор, мову, спосіб життя і вона обявилася вже давніше в політичних та культурних клюбах та в двох перших Думах, де українські посли творили свою національну ґрупу, вкінці проголошена по упадку царського уряду. Центральну Раду вибрав Конґрес. У травні 1917. Рада вислала до Петербурга своїх відпоручників з програмою автономії для українських земель та офіційно визнати незалежність української мови. На відмовну відповідь Керенського Рада сама орґанізувала вільну Україну".

Знаходимо тут далі відомости про бортьбу Центральної Ради з большевією та про те, як большевики створили харківський уряд, щоб перепинити акцію відпоручників Центральної Ради в Берестi.

„Центральні держави привязували велику вагу до миру з Україною — читаємо. — Від болот Припяти аж до румунського кордону воєнний фронт переставав для них існувати, Україна могла теж дати їм поживу на літо 1918. року. Мир заключено 9. лютого" і т. д.

В книжці є теж описи боїв, що відбувалися на нашій землі між центральними державами і Росією.

II.

У спогадах Олександра Рібо, колишнього французького премієра, міністра закордонних справ і міністра фінансів („Журналь" de Alexandre Ribo et correspondences inedites 1914—1922. вид. Plon), що вийшли в редакції його сина д-ра А. Рібо, колишнього шефа кабінету свого батька, знаходимо цікаві записки щодо ролі Чорного моря у світовій війні.

„Становище міністра закордонних справ Італії (мова тут про Соніно) — читаємо — булоб вельми захитане, якщо виявилось би, що його край не був покликаний до участи в конвенції щодо поділу впливів у Малій Азії, підписаний між Францією, Анґлією й Росією в 1916-тім році.

„Вірменія була призначена Росії, Сирія, Палестина та Мезопотамія Франції й Анґлії.

„Ця конвенція брала свій початок з факту, що Царгород призначено Росії в березні 1915-го року. Це сталося з почину Анґлії і французький уряд поставили перед доконаний факт. Міністер закордонних справ Делькасе згадав на раді міністрів тільки побіжно про цю подію, обмежуючися до вислову, що анґлійський уряд мусів знати це російське домагання, тимпаче, що Сазонов погрожував, що згідно зі своєю публичною опінією заперестане війну, якщо не дістане пвоної сатисфакції".

Рібо. згадує слова анґлійського короля до амбасадора Росії в дні 12. листопаду 1914. р.: „Царгород буде ваш" і ноту анґлійського уряду два дні пізніше, в якій Анґлія повідомляє російський уряд, що питання Царгороду й проливу буде вирішене згідно з бажанням Росії".

Зате Франція побоювалася, щоб Росія на випадок здобуття Царгороду не припинила війни, та щоб не подразнити цією дискусією Румунії та інших невтральних держав. Ці французькі побоювання відзеркалює найкраще листування між Пуанкаре та Палеольоґом, амбасадором Франції при царському дворі.

Зате дня 6. січня 1915. року міністер, закордонних справ Франції поручив французькому амбасадорові в Росії „оминати хочби й найменший висказ, який дозволяв би Росії думати, буцімто Франція хоче обуздати її претенсії щодо Австрії".

Річ тут у долі Східньої Галичини. Зобовязання Антанти супроти царського уряду йшли так далеко в тій справі, що доля цієї области, не зважаючи на військову перемогу Польщі, була вирішена щойно в березні 1923. року. Держави Антанти ждали упадку большевиків... — („Діло").

Юрій Студинський.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГАНЕБНИЙ УЧИНОК ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ.

З нагоди відвідин польського міністра заграничних справ, полк. Бека в Лондоні, лондонський часопис „Дейлі Телеґраф" пише, що Польща повинна старатися втримувати добрі відносини не тільки з великими державами, але також з малими. Між іншим цей часопис пише: „Польща дуже скривдила Литву, бо вона підступом загарбала велику частину її території, враз з її столицею Вильном, у 1920 році, чого до нинішнього дня Литві не звернула. Дійсно вже час, щоб та границя, що була замкнена цілий час між Польщею і її сусідкою Литвою, отворилася знов, і то так, щоби Польща звернула Литві її загарбані території".

Одначе польський уряд, наче наперекір цьому анґлійському часописові і його слушно висказаним словам у справі Виленщини, вигнав в останніх часах без найменшої провини, як теж без суду і доказання вини, з Виленщини до Литви о. Никодима Раштутіса. Влада пояснювала собі це вигнання тільки тим, що, мовляв, о. Раштутіс, наперкір польським шовіністам, учив тих литовців, що не знали польської мови, молитися по литовськи. О. Никодим Раштутіс є вже немолодим чоловіком, крім цього хворим на здоровлю. Його арешт і депортація до литовської границі можуть стати для нього фатальні.

Отець Раштутіс це вже четвертий вигнанець із прадідної литовської землі, окупованої поляками. Одним словом, свідомому литовцеві на його власній прадідній землі, над якою кряче хіба тільки польська ворона, вже нема місця. Так виглядає польська культура і вільність!

К. В., Філядельфія, Па.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КУРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Петра й Павла, від. 81, повідомляє всіх своїх членів, що спеціяльні збори відбудуться в четвер, 17. грудня, в церковній гали, в годині 7-мій ввечір. Обовязком кожного члена є прийти на ці збори. — М. Ястремський, секр.

ЧУЖИНЦІ Й ЗАКОН СУСПІЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Брак американського горожанства не становить перешкоди; всі дотичні робітники мусять виповнити аплікації.

Чужинці в однаковій мірі з американськими горожанами користають з федерального забезпечення на старість. Таку заяву недавно подала Комісія Суспільного Забезпечення у Вашинґтоні, вимагаючи разом з тим, щоб усі чужинецькі робітники в Злучених Державах негайно виповнили і надіслали аплікації за контом суспільного забезпечення.

Закон про Суспільне Забезпечення, ухвалений конґресом і потверджений президентом Рузвелтом 14. серпня 1936 року, передбачає виплату бенефітів для міліонів робітників, коли вони досягли 65 літ, не працюють і виконали певні умови. Кожна особа, американський горожанин, чи ні, працюючи у Злучених Державах після 31. грудня 1936 року, котра має менше як 65 літ і працює в фабриці, майстерні, крамниці, бюрі, майні чи якому іншому промисловому або торговельному підприємстві, має виповнити і надіслати згадану аплікацію.

Федеральний уряд надіслав аплікації всім роботодавцям, вимагаючи, щоб вони роздали їх своїм робітникам. Якщо ваш працедавець не дав вам „формуляр SS - 5, Департаменту Скарбу, Служби внутрішніх приходів", ви можете дістати його в найближчому почтовому офісі або в будьякій робітничій орґанізації. Згадана аплікація вимагає відповідей тільки на кілька звичайних питань: ваше імя, адреса, дата і місце уродження, раса, пол, назвище й адреса працедавця, імя батька і матери. Ви повинні негайно виповнити той блянкет друкованими чи писаними буквами, по змозі чорнилом, і надіслати одним з поданих нижче пятьох шляхів:

1. Віддати його роботодавцеві.
2. Віддати котромусь із урядників вашої робітничої орґанізації.
3. Віддати його листоношеві.
4. Віднести особисто на почтовий офіс.
5. Вкласти до коперти, заліпити її, заадресувати „Постмастер, Локал" і без марок вкинути до будьякої почтової скринки.

Так надіслані відомости уряд вважатиме за довірочні. До них матимуть доступ лише ті урядовці, що спеціяльно призначені на працю коло Суспільного Забезпечення.

Вкоротці ви дістанете картку з вашим іменем і певним числом на ній. Число — це нумер вашого конта Суспільного Забезпечення. Ви маєте сказати те число своєму роботодавцеві, але не загубіть картки, бо вона вам буде потрібна.

Ваше конто Суспільного Забезпечення заводить федеральна влада як повний рекорд усіх ваших заробітків після 31. грудня 1936 року, до часу вашого 65-ліття. Ваші річні заробітки будуть занотовані на рахунок кожного року і лише надвишка понад $3,000 як річна платня не буде рекордована.

Всі ваші заробітки, занотовані у конті, коли ви досягнете 65 літ, будуть вжиті на те, щоб установити розмір і характер бенефіту, який вам прислугує. Той бенефіт буде в формі місячних чеків, або одноразової виплати.

Місячні пенсійні виплати, починаючи від року 1942, будуть для тих робітників, яких конто Суспільного Забезпечення викаже разом не менше $2,000 і хто працював у не менше як пятьох ріжних календарних роках після 1936 року і перед віком 65 літ. Розмір місячних чеків залежить від розміру всіх заробітків, зареєстрованих у конті. Найменший чек виноситиме суму $10, а найбільший $85, як встановлено законом. Жадного робітника, який досягнув 65 літ, ніхто не буде силувати кидати працю, але доки він її не залищить, доти не матиме права на місячні виплати Суспільного Забезпечення. Ті виплати робитимуть постійно до самої смерти робітника. Колиж він після 65 року ще залишиться на праці, то його сума забезпечення зменшується пропорціяльно — місяць виплати за місяць праці.

Одноразові виплати будуть давати тим, що виповнили не всі, а тільки частину вимог, передбачених законом. Ті одноразові виплати пічнуться з році 1937 і їх діставатимуть всі ті робітники, які записані в конто суспільного забезпечення і вже досягли 65 літ, але не відповідають усім вимогам на одержання місячних виплат.

Зроблено відповідні ухвали і на випадок смерти. Якщо робітник помре перед 65 роком життя, то федеральний уряд виплатить його рідні три і пів відсотка всіх його заробітків, зареєстрованих у його конті. Якщо робітник помре після того, як уже почав одержувати місячні виплати, але не вибрав ще три і пів відсотка, то його рідня дістане ріжницю. Ці виплати „посмертного" пічнуться також у 1937 році.

Всі ті користи можуть дістати в однаковій мірі горожани Злучених Держав і поселені тут чужинці, очевидно під умовою, що вони відповідають вимогам про працю і заробітки, встановлені законом. Але найголовніша справа це те, щоб виповнити аплікацію, щоб розпочати ваше конто. Як ви не виповните аплікації, то Комісія Суспільного Забезпечення не зможе встановити, чи ви відповідаєте вимогам закону, чи ні. Тому треба, не гаючись, від працедавця чи з почтового бюра дістати формуляр число SS-5, виповнити його і надіслати владі.

МІЖНАРОДНІЙ ОБМАНЕЦЬ АРЕШТОВАНИЙ.

У Вавюрці польська поліція арештувала обманця, злодія й біґаміста Тадея Вільмовича з Пабяниць, якого шукали 23 комісаріяти поліції за ріжні обманства й крадіжі, доверщені в Лондоні, в Марсеї, в Осльо й у Польщі. Вільмовича вважають міжнародним обманцем. Має за собою 14 засуджуючих присудів, м. ін. два за матримоніяльні справи. Небезпечного обманця рішенням слідчих властей замкнули у вязниці в Лодзі.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

КОТСВІЛ, ПА.

На інвалідів.

В неділю, 1-го листопаду ц. р., о. І. Врублевський відправив по Службі Божій панахиду за поляглих борців України та виголосив відповідну промову, в якій візвав вірних зложити жертви на поміч інвалідам. Збіркою, яка принесла $17.25, занялися П. Турчин і І. Петрович. Жертвували: о. І. Врублевський $2, а по $1: П. Турчин, Ф. Богател, А. Козачишин, С. Прийма, С. Поперечний, Р. Заплітна, І. Юзвяк і В. Чернецький; по 50 ц. зложили: І. Петрович, Д. Лебідь, І. Федорик, П. Боднар, М. Кобилянський, А. Струж, І. Маламон, А. Зубка, Т. Панасюк, Д. Шаманський, С. Дмитрик і А. Гасій; по 25 ц.: М. Маскула, М. Воловник, В. Зводар, П. Криворука й М. Пискір. Гроші переслано через Обеднання.

П. Турчин, пар. секр.

АНСОНЯ, КОНН.

На інвалідів.

На хрестинах, що відбулися в громадян Івана й Анци Примарчуків, при веселій забаві приявні гості не забули за наших українських інвалідів і на поклик гром. М. Тути зложили $14 на їх поміч. Збіркою занявся Т. Королишин. Жертвували: М. Тута $5, а по $1: А. Дорощук, Бронислава Мирон, М. Брухівський, П. Язлюк, І. Примарчук, Анна Дацко, Анастасія Смеречняк, Т. Слюсар і Т. Королишин. Збірку переслано через Обеднання на призначену ціль.

Т. Королишин.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На памятник.

Отсі громадяни зложили свої жертви на будову памятника в Раві Руській тим, котрі своїми кістками мурували шлях до кращого завтра всього українського народу.: по $2: С. Залужний, Г. Салюк і М. Близнак; по $1: Л. Мороз, М. Мороз, Анастасія Періг, А. Ґелетій, І. Ґелетій, В. Кушнір, Н. Шайб, М. Першин, Т. Чік, Анна Гладун, П. Тибор, П. Мартинюк, Я. Щигол, А. Щигол, І. Дусаненко, В. Ярич, І. Крочак, П. Малець, Г. Пиріжок, Марія Трусевич, М. Петришин, М. Баран, І. Ярмола, К. Піддубчишин, Я. Мартин, Е. Ковальський, В. Матвіяс і П. Криловський; по 50 цит.: М. Шкляр, М. Крилина, Г. Видник, В. Міщук, Сонни Бар-Ґріл, Т. Стоколоса, В. Жуковський, В. Гаєвий, С. Ґріца, Г. Ґумовський, М. Білик, М. Демцьо, М. Баран, В. Гіль, Г. Кідонь, Д. Ванько й В. Журавецький; Д. Гнатейко 35 ц., а І. Мечник 25 ц. Разом ціла збірка виносила $ 43.10 і її вислано через Обєднання на призначену ціль.

ЗА ЗБІРКОВИЙ КОМІТЕТ:
Гриць Салюк, Микола Близнак.

РЕВЛОК, ПА.

На інвалідів.

На панахиді в церкві Пр. Д. Марії зібрано на інвалідів $9 і вислано ту жертву через Обєднання. Жертвували по $1: о. Н. Волощук, Г. Синчак, І. Перебрін, П. Стойка й Л. Душкевич, а по 50 ц.: И. Головчак, К. Клисяк, М. Мічковський, М. Лутак, М. Полянський, Г. Голобений, М. Слонінка й Н. Кропивницький.

о. Н. Волощук.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (71)

„Джагля хоче більше людей, щоб зловити білого велитня і його товариша", репетував післанець, стоячи на вколішках. „Ні!" відповів твердо Бобольо. „Коли ти не міг зловити двох білих людей, маючи таку велику армію, то ти мусиш потерпіти за те кару від жерця Люлімія", кричав ніби розлючений Бобольо, хоч фактично він тішився, що так повернулися справи.

В орґанізаційній сітці людей-леопардів Бобольо був свого роду губернатором цеї околиці. А Джагля, що перед хвилею стояв перед ним на вколішках, був командантом узброєних загонів. Бобольо ненавидів Джаглю, але не міг його усунути, бо його безпосередньо назначив Люлімі. Тепер він мав нагоду скомпромітувати Джаглю.

Коли Джагля вийшов, Бобольо нагадав собі про Олд Таймера. Тепер він рішив завести його до святині найвищого жерця, в якій, заховавшися й окутавшися таємничою повагою, перебував Люлімі. „Ходи", кликав Бобольо Олд Таймера, „а я тобі покажу шлях, яким ти будеш міг втекти". Не підозріваючи нічого, Олд Таймер слідкував за дикуном.

Але святиня Люлімія знаходилася шмат дороги від оселі Боболя. Дорога до неї вела через ліс. Коли вони ось так спокійно йшли по битій стежці, четверо очей пильно слідкували за ними. Двоє очей були нервової, неспокійної Нкіми, а двоє спокійного, зрівноваженого Тарзана. Ці двоє товаришів дібрались уже були до оселі людей-леопардів.